

Σαββατοκύριακο 3 - 4 Νοεμβρίου 2012

24 **ΝOUN** BIBΛΙΟΔΡΟΜΙΟ

Λοξή ματιά

Της **Μικέλας Χαρτουλάρη**

michalech@net.gr

Τα χαστούκια του Μαραγκόπουλου

Είκοσι πέντε σελίδες για ένα χαστούκι! Άλλο με πόσο βαριά συμβολική αξία. Ήταν το χαστούκι που έδωσε (ή παρήγορο να δώσει) στη βασίλισσα Φρειδερίκη η ουσιαστική δασκάλα και ακτιβίστρια Μπέη Αμπατέλου στις 20 Απριλίου 1963, εκεί στο κέντρο του αριστοκρατικού Λονδίνου, για να απελευθερωθούν επίτελοι έπαιτα από 16 χρόνια ο Toni my husband και οι πολιτικοί κρατούμενοι, που πληρώναν με τις τσακισμένες ζωές τους στις φυλακές και στα ξερονήσια το τίμημα της μετεμφυλιακής ανασυγκρότησης της Ελλάδας. Εκείνης που είχαν σχεδιάσει οι Αμερικανοί και οι φίλοι τους, προκειμένου να επικρατήσουν στον Ψυχρό Πόλεμο. Είναι η φάρβερ επιποχή μετά τη δολοφονία του Παύλου και πριν από τη δολοφονία του Λαμπράκη, παραμονές της δολοφονίας Κένεντι και ενώ βράζει το Κυπριακό, όταν η θεματοποιμένη ξενοκρατία στην Ελλάδα έχει φτάσει στο απόγειό της, και το μεγάλο κεφάλαιο έχει διεκδοκαστεί στην πολιτική. Αυτή την εποχή ζωντανεύει ανάγλυφα και με εξαιρετική μαεστρία ο Άρης Μαραγκόπουλος στο «Χαστούκιόδε-ντρο» (Εκδ. Τόπος), ένα μυθιστόρημα-ντοκιμαντέρ «για την αγώνα της μεταπολεμικής Ελλάδας να σταθεί με αξιοπρέπεια στα πόδια της στους πιο αναξιοπρεπείς καιρούς». Ο ίδιος το ορίζει ως «μυθιστόρημα» επειδή σγκαλάζει και τη μυθολογία γύρω από τα πρόσωπα και τα γεγονότα της εποχής. Και το προκρίνει με 40 σελίδες κριτική παρουσίασμού ιστορικά τεκμηριωμένα για τα πολιτικά, διπλωματικά και οικονομικά παιχνίδια που άρισαν την ελληνική υπόθεση στις δεκαετίες '40, '50, '60, και που ξεπροβάλλουν σαν απειλητικά φοντάσματα σήμερα.

Το κλειδί του βιβλίου είναι η οδύσσεια του Αντώνη Αμπατέλου, συνδικαλιστή - ναυτεργάτη που νίκησε τα εφροντιστικά συμφέροντα (1943), φυλακισμένου αγωνιστή (1947-1964) και καταποίνω υπηλύβαθμου στελέχους του ΚΚΕ, και της αντισυμβατικής αγγλικής αγωνίστριας Μπέη Μπάρνλετ. Οι δυο τους ερωτεύτηκαν σε μια παμπ στο Κάρινγκ στη μέση ενός καβγά όπου του έδωσε ένα χαστούκι, αλλά δεν μπόρεσαν να ζήσουν μαζί παρά μετά τα πενήντα τους, όταν πιο είχε καμπαλίστει το (και συλλογικό) όραμά τους για μια πιο δίκαιη κοινωνία. Η επιδοκασμένη αγάπη τους λειτουργεί

για τον αναγνώστη ως αλληγορία μιας Ελλάδας που θα μπορούσε να είχε ξεπεράσει τις αντιθέσεις της και να ορθοποδούσε χωρίς σφεηνικά, αλλά αν' αυτοί έγιναν ένα πόνι στη μεταπολεμική ακακία των μεγάλων σφεηνικών.

Ο 60χρονος σήμερα Μαραγκόπουλος, ασκεί κριτική από τα αριστερά στα μεταπολεμικά πρόσωπα και πράγματα, φορώντας το προσωνύμιο του παλιού (από το 1998) ηρώα του Βενιαμίν (Μπεν) Σανδόπουλου, διανοούμενου με πατέρα μπάτσο. Το έναυσμά του είναι τα χαστούκια που «ήπιταν επί δικαίου και αδικίας, αντίστοιχα της σημασίας τους από τις εκάστοτε συνθήκες». Από τη μια, η αγγλίδα Μπέη ξεφύλλισε τη γερμανίδα «Φρειδερίκα» προλαβονόντας τη στην ηλιθιότητα του πολυτελούς ξενοδοχείου Κλάριτζες, ενώ προσπαθούσε να ξεφύγει από τον κλοιό των διαδηλώσεων και τη βουλή του «Amnesty in Greece». Από την άλλη, ο Αμπατέλος σκόπευε το χέρι του για να διασφαλίσει την κοιμητική πειθαρχία στις φυλακές. Και κάτι παρόμοιο είχαν κάνει - με σοβαρές μακροπρόθεσμες

συνέπειες - ο αμερικανός πρέσβης Τζον Πιουρκφίτ προς τον έλληνα πρωθυπουργό Σοφοκλή Βενιζέλο ή ο Πολ Πόρτερ, αρχηγός της Αποστολής για τη Διαχείριση της Οικονομικής Βοήθειας των ΗΠΑ, προς τον υπουργό Συντονισμού Στέφανο Στεφανόπουλο. Τα χαστούκια συμβολίζουν λοιπόν είτε την πολιτική απειθεία ως τελευταία ελπίδα του ακρωτηριασμένου και του φτωχού είτε τον αυταρχισμό της εξουσίας, τόσο του κοιμητικού όσο και του ξένου παράγοντα. Όμως στο «λαϊκό διάβημα» της Μπέη αντανακλάται και η λαοκρατική διάσταση των παικνιδιών της εποχής. Το περικλονητικό «δεν μάλω σε ξένους» της βασίλισσας και η «αθώωση» της Μπέη από τη βρετανική κυβέρνηση, η διάθεση από τους αυτόπτες μάρτυρες ότι δόθηκε χαστούκι και η αποδοκμασία των «αδελφών αναρχικών εκδηλώσεων» στη Βουλή από την πλευρά του Στ. Στεφανόπουλου ως εκπροσώπου της Ένωσης Κέντρου, η δυσφορία του ΚΚΕ και το «ο λαός θέλει να λες ότι η κυβέρνηση» του γερο-Παλαζήτη της ΕΔΑ, αφήνουν μια μεγαλοκλίτη επίγνωση στον αναγνώστη πως γνωρίζει ότι την επόμενη χρονιά ήρθε η πολυπόθητη απελευθέρωση των κρατουμένων.

Ο Άρης Μαραγκόπουλος, που πρώτος εξήγησε την ελληνική τραγωδία με βάση τον Εμφύλιο αντί για τη Χούντα στο μυθιστόρημα «Η μανία με την Ανοιξη», στο κανονικό του βιβλίο σκαλίζει τη ματαιωμένη ανασυγκρότηση της Ελλάδας

Ιστορία και αλήθεια

Δεν συνάντησε ποτέ τον Αντώνη Αμπατέλο (1914-1995) ο Άρης Μαραγκόπουλος ούτε την Μπέη (1917-2011), κι ως το μπορούσε. Δεν επιδίωξε καν να τους γνωρίσει. Όπως δεν θέλησε να συναντήσει ούτε την Τζού Κουλεντιανού που ενέπνευσε τη μορφή της Φλώρας στη «Μανία με την Ανοιξη» (Τόπος 2009), το προηγούμενο μυθιστόρημά του (συνέχεια της «Χορμένης άνοιξης» του Τσίρκου. Δοκιμογράφος ειδικευμένος στον Τζούλι, μυθιστοριογράφος και ιδρυτικό στέλεχος των Εκδόσεων Τόπος, ο Μαραγκόπουλος δεν ζήτησε τη μαρτυρία τους επειδή, λέει, τον ενδιαφέρει να παρεισφρήσει στην περιοχή «ανάμεσα στο ιστορικό γεγονός και στη μυθολογία που το περιβάλλει».

Ο στόχος του, με άλλα λόγια, δεν είναι η ιστορία αλλά η μυθολογία, και μέσα από αυτήν θέλει να ξεναδηάσει την ιστορία. Η λογοτεχνία «γράφει ψέματα για να διατυπώσει πειστικά την αλήθεια» λέει άλλωστε το μότο του βιβλίου του. «Ενα μυθιστόρημα μπορεί να σε κάνει να σκεφτείς και άλλες εκδοχές της πραγματικότητας. Γνωρίζουμε περισσότερα για τον Γρηγόρη Λαμπράκη μέσα από το «Ζ» του Βασιλικού παρά από τα ιστορικά ντοκουμέντα», εξηγεί. Και επιμένει πως είναι πιο ενδιαφέρον ο αναγνώστης «να υποψιάζεται την ιστορική πραγματικότητα».

...και η ξενοκρατία κατά τη μεταπολεμική ανασυγκρότηση

«Ο» τι είναι καλό για τις ΗΠΑ, είναι καλό και για την General Motors και το αντίστροφο». Αυτό είχε δηλώσει με παρηγορία στο Κογκρέσο ο πρόεδρος της Γενεράλ Μότορς, Τσαρλς Ερβίν, όταν το 1953 διαρίστηκε από τον Αιζενχάουερ υπουργός Εθνικής Αμυνας των ΗΠΑ. Στο πολυεπίδοτο Επιμνημό της μυθιστορίας του, ο Άρης Μαραγκόπουλος παραθέτει πλήθος τέτοιων πληροφοριών φωτίζοντας τα συμπεριφέροντα του ξένου παρά-

γοντα και του κεφαλαίου όσο εφαρμόζονταν το Δόγμα Τρούμαν, το Σχέδιο Μάρσαλ ή το Δόγμα Αιζενχάουερ με στόχο τον έλεγχο του πολιτικού status quo στη μεταπολεμική Ελλάδα και πρόσχημα την αμερικανική βοήθεια για την ανασυγκρότηση της χώρας. «Αυτή η ρήση μοιάζει με το σημερινό "ό,τι είναι καλό για την Αγορά, είναι καλό και για τον κόσμο"», μου σχολιάζει ο συγγραφέας. Το Επιμνημό του «Χαστούκιόδε-ντρο» λειτουργεί λοιπόν σαν μια παράλληλη αφήγηση που

παρακινεί τον αναγνώστη σε μια δεύτερη ανάγνωση όσων βιώνουν η Μπέη, ο Τόνι και ο Μπεν. Το κλισίωμα του μαπού γίνεται με λίγο μεγαλύτερα τυπογραφικά στοιχεία στο κυρίως κείμενο. Και έτσι αναδεικνύεται η διαπλοκή μεταξύ Παλαίου, πολιτικών, στρατιωτικών, βιομηχάνων, εφοπλιστών, πρακτόρων κ.ά. Ο Ρούζβελτ, ο Αιζενχάουερ, ο Τσόρτσιλ, ο Γουντχάουζ, ο Μακβί, ο Πιουρκφίτ, ο Παπάγος, ο Σοφοκλής Βενιζέλος, ο Γεώργιος Παπανδρέου, ο Σοφοκλής Βενιζέλος, ο

Ωνάσις, ο Νιδρικός, οι Ροκφέλλερ, ο Τσάρλς Πάπας, ο Τσάρλς Καραμουνιάν, οι αδελφοί Σκούρο, αλλά και ο Ζαχαριάδης, εμφανίζονται το κυνικό τους πρόσωπο στη νέα τάξη πραγμάτων, που δεν σπινώνει τους Πολκ, Μπελογιάννη, Πλουμιόδη, Λαμπράκη κ.ά. Όσο για τον Αμπατέλο που κατέληξε στο Πολιτικό Γραφείο του ΚΚΕ, αυτός, κατά τον Μαραγκόπουλο, «όπως πολλοί γραφειοκράτες του ΚΚΕ, ήταν με την επανάσταση χωρίς να είναι επαναστάτης».

Τώρα... δυναμώστε τη θέρμανση!

Πιστωτικές κάρτες Τράπεζας Πειραιώς και ΑΤΕbank. Εξόφληση εξόδων θέρμανσης σε δόσεις.

Εξοφλήστε τα έξοδα θέρμανσης έως και σε 6 άτοκες μηνιαίες δόσεις, με τις πιστωτικές κάρτες της Τράπεζας Πειραιώς και της ΑΤΕbank!

18 2 18 www.piraeusbank.gr

